

Trin tiwmorau parotid malaen gan ddefnyddio therapi ffotodeinamig

*Mae 'arweiniad
Techlechydd' NICE
yn rhoi cyngor i'r
GIG ar pryd a sut y
gellir defnyddio
triniaethau
llawfeddygol
newydd mewn arfer
clinigol.*

Mae'r daflen hon yn ymwneud â phryd a sut y gellir defnyddio therapi ffotodeinamig (a dalfyrrir yn aml i PDT) yn y GIG i drin pobl sydd â thiwmorau parotid malaen. Mae'n egluro'r canllawiau (cyngor) gan NICE (y Sefydliad Cenedlaethol dros Iechyd a Rhagoriaeth Glinigol).

Mae arweiniad Techlechydd yn gwneud argymhellion ar ddiogelwch triniaeth a pha mor dda y mae'n gweithio. Mae ymyriad yn brawf, triniaeth neu lawdriniaeth sy'n cynnwys torri neu wneud twll yn y croen, neu endosgôp i edrych y tu mewn i'r corff, neu ffynonellau ynni fel pelydrau-X, gwres neu uwchsain. Nid yw'r canllawiau yn cynnwys p'un a ddylai'r GIG ariannu'r driniaeth ai peidio. Gwneir penderfyniadau ynglŷn ag arian gan gyrff lleol y GIG (ymddiriedolaethau gofal sylfaenol ac ymddiriedolaethau ysbyty) ar ôl ystyried pa mor dda y mae'r driniaeth yn gweithio a ph'un a yw'n werth am arian i'r GIG.

Mae NICE wedi paratoi'r canllawiau hyn gan nad yw'r driniaeth yn cael ei defnyddio'n gyffredinol yn y GIG. Golyga hyn nad oes llawer o wybodaeth hyd yma am ba mor dda y mae'n gweithio, pa mor ddiogel ydyw a pha gleifion fydd yn cael y budd mwyaf ohoni.

Ysgrifennwyd y daflen hon i helpu pobl y cynigiwyd y driniaeth hon iddynt fel y gallant benderfynu p'un a ddylent gytuno (cydsynio) iddi ai peidio. Nid yw'n disgrifio tiwmorau parotid na'r driniaeth yn fanwl - dylai aelod o'ch tîm gofal iechyd hefyd roi'r wybodaeth lawn a chyngor i chi ar y rhain. Mae'r daflen yn cynnwys rhai cwestiynau y gallech fod am eu gofyn i'ch meddyg i'ch helpu i ddod i benderfyniad. Ceir rhai ffynonellau gwybodaeth a chymorth pellach ar dudalen 6.

Beth mae NICE wedi'i ddweud?

Prin yw'r dystiolaeth dda sy'n dweud pa mor dda mae'r driniaeth hon yn gweithio a pha mor ddiogel ydyw. Os yw meddyg am ddefnyddio PDT i drin tiwmorau parotid malaen, dylai sicrhau ei fod yn cymryd camau ychwanegol i egluro'r ansicrwydd ynglŷn â pha mor dda y mae'n gweithio, ynghyd ag ansicrwydd sy'n gysylltiedig â risgiau posibl a buddiannau'r driniaeth. Dylai hyn ddigwydd cyn i'r claf gytuno (neu beidio â chytuno) i'r driniaeth. Dylai'r claf gael y daflen hon ac unrhyw wybodaeth ysgrifenedig arall fel rhan o'r drafodaeth. Dylid hefyd rhoi trefniadau arbennig ar waith ar gyfer monitro'r hyn sy'n digwydd i'r claf ar ôl y driniaeth.

Dywedodd NICE y byddai rhagor o wybodaeth am ddiogelwch PDT a pha mor dda y mae'n gweithio yn ddefnyddiol.

Efallai nad hof yw'r unig driniaeth bosibl ar gyfer tiwmorau parotid malaen.

Dylai eich tîm gofal iechyd siarad â chi ynghylch

p'un a yw'n addas i chi a pha opsiynau triniaeth eraill sydd ar gael.

Trin tiwmorau parotid malaen gan ddefnyddio PDT

Yr enw meddygol ar y driniaeth hon yw 'Therapi ffotodeinamig interstitaidd ar gyfer tiwmorau parotid malaen'.

Ni chaiff y driniaeth ei disgrifio'n fanwl yma - siaradwch â'ch arbenigwr i gael disgrifiad llawn.

Lleolir chwarennau parotid o flaen y clustiau ac maent yn helpu i gynhyrchu poer. Mae tiwmor mewn chwarren barotid yn achosi chwyddiant di-boen fel arfer ar ochr yr wyneb lle y mae'r chwarren yr effeithir arni. Nid ond nifer fach o'r tiwmorau hyn sy'n ganseraidd (malaen).

Y brif driniaeth ar gyfer tiwmorau'r chwarren barotid yw eu tynnu drwy lawdriniaeth. Gellir defnyddio radiotherapi a chemotherapi hefyd os yw'r tiwmorau'n falaen.

Mae PDT yn fath o therapi sy'n defnyddio golau. Mewn PDT, caiff cyffur o'r enw 'cyfrwng ffotosensiteiddio' ei chwistrellu i mewn i wythien. Mae 'ffotosensiteiddio' yn golygu nad yw'r cyffur yn dod yn weithredol nes y daw i gysylltiad â golau. Ychydig ddyddiau'n ddiweddarach, caiff y driniaeth hon ei chynnal o dan anesthetig lleol neu gyffredinol. Gan ddefnyddio arweiniad delwedd, gosodir nodwyddau yn y tiwmor a chaiff golau laser arbennig ei dywynnu drwyddynt. Mae golau'r laser yn achosi i gyfrwng ffotosensiteiddio weithredu a dinistrio celloedd y tiwmor.

Ar ôl rhoi'r cyfrwng ffotosensiteiddio, rhaid i gleifion osgoi golau'r haul oherwydd gellir niweidio eu croen, felly bydd angen eu hailgyflwyno'n raddol o amodau golau arferol dros gyfnod o tua phythefnos neu dair wythnos.

Beth mae hyn yn ei olygu i mi?

Os yw eich meddyg wedi cynnig PDT i chi ar gyfer tiwmorau parotid malaen, dylai ddweud wrthyfch fod NICE wedi penderfynu bod y manteision a'r risgiau'n ansicr oherwydd nad oes llawer o dystiolaeth am y driniaeth. Nid yw hyn yn golygu na ddylid cyflawni'r driniaeth, ond dylai eich meddyg egluro beth mae'r driniaeth yn ei olygu yn llawn a thrafod y manteision a'r risgiau posibl gyda chi. Dim ond ar ôl i'r drafodaeth hon gael ei chynnal y dylid gofyn i chi a ydych am gytuno i gael y driniaeth hon. Dylech gael gwybodaeth ysgrifenedig, gan gynnwys y daflen hon, a'r cyfle i drafod y driniaeth gyda'ch meddyg cyn i chi wneud penderfyniad.

Efallai y byddwch am ofyn y cwestiynau isod

- Beth yn union yw'r driniaeth hon?
- Beth yw'r manteision posibl?
- Beth yw'r tebygolrwydd y bydd y manteision hynny yn berthnasol i mi? A allai cael y driniaeth wneud i mi deimlo'n waeth?
- A oes triniaethau amgen?
- Beth yw risgiau'r driniaeth?
- A yw'r risgiau'n fach neu'n ddifrifol? Pa mor debygol ydyw y byddant yn digwydd?
- Pa ofal y bydd ei angen arnaf ar ôl y llawdriniaeth?
- Beth pe bai rhywbeth yn mynd o'i le?
- Beth allai ddigwydd os na chaf y driniaeth?

*Gallech ddewis
cael y driniaeth
hon, cael triniaeth
wahanol, neu
beidio â chael
triniaeth o gwbl.*

Crynodeb o fanteision a risgiau posibl

Isod ceir disgrifiad bras o rai o'r manteision a'r risgiau a welwyd yn yr astudiaethau a ystyriwyd gan NICE. Edrychodd NICE ar ddwy astudiaeth o'r driniaeth hon.

Pa mor dda y mae'r driniaeth yn gweithio?

Mewn un astudiaeth, triniwyd dau glaf nad oedd eu tiwmorau parotid wedi ymateb i driniaethau eraill gyda PDT. Nododd yr astudiaeth ei bod yn llwyddiannus mewn un claf a oedd yn fyw ac yn rhydd o ganser ychydig mwy na blwyddyn ar ôl y driniaeth. Disgrifiwyd y claf arall fel ei fod yn ymateb i'r driniaeth ond ni roddwyd unrhyw wybodaeth arall. Mewn ail astudiaeth o un claf, roedd y claf yn fyw o hyd dair blynedd ar ôl y driniaeth.

Yn ogystal ag edrych ar yr astudiaethau hyn, gofynnodd NICE am farn cynghorwyr arbenigol hefyd. Mae'r cynghorwyr hyn yn arbenigwyr clinigol yn y maes hwn o feddyginiaeth. Dywedodd y cynghorwyr mai nod y driniaeth yw rheoli tyfiant y tiwmor.

Risgiau a phroblemau posibl

Ni nodwyd unrhyw broblemau a oedd yn gysylltiedig â PDT.

Yn ogystal ag edrych ar yr astudiaethau hyn, gofynnodd NICE am farn cynghorwyr arbenigol hefyd. Mae'r cynghorwyr hyn yn arbenigwyr clinigol yn y maes hwn o feddyginiaeth. Dywedodd y cynghorwyr mai ymhlith y problemau posibl mae llosgiadau, adweithiau alergeddol, niwed i nerfau a phibellau gwaed, gwaedu ac oedi cyn gwella.

Rhagor o wybodaeth am diwmorau parotid malaen

Gall Galw Iechyd Cymru ar-lein (www.nhsdirect.wales.nhs.uk) fod yn fan cychwyn da i gael gwybod mwy. Efallai y gall eich Gwasanaeth Cyngor a Chysylltiadau Cleifion (PALS) lleol roi cyngor a chymorth pellach i chi.

NICE

Mae NICE yn llunio canllawiau (cyngor) i'r GIG ynglŷn ag atal, canfod a thrin gwahanol gyflyrau meddygol. Ysgrifennir y canllawiau gan arbenigwyr annibynnol gan gynnwys gweithwyr gofal iechyd proffesiynol a phobl sy'n cynrychioli cleifion a gofalwyr. Maent yn ystyried pa mor dda y mae ymyriad yn gweithio a pha mor ddiogel ydyw, ac yn gofyn barn cynghorwyr arbenigol. Mae'r arweiniad Techlechydd yn berthnasol i'r GIG cyfan yng Nghymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Disgwylir i staff sy'n gweithio yn y GIG ddilyn y canllawiau hyn.

I gael rhagor o wybodaeth am NICE, ei waith a sut mae'n gwneud penderfyniadau, ewch i www.nice.org.uk/aboutguidance

Mae'r daflen hon yn ymwneud â 'Therapi ffotodeinamig interstitaidd ar gyfer tiwmorau parotid malaen'. Mae'r daflen hon a'r canllawiau llawn a anelir at weithwyr gofal iechyd proffesiynol ar gael hefyd ar www.nice.org.uk/guidance/HTG166

Gallwch archebu copïau wedi'u hargraffu o'r daflen hon o gyhoeddiadau NICE (ffoniwch 0845 003 7783 neu anfonwch neges e-bost i publications@nice.org.uk a dyfynnwch y cyfeirnod N1569).

Rydym yn annog sefydliadau'r sector gwirfoddol a sefydliadau'r GIG a chlinigwyr i ddefnyddio testun o'r llyfryn hwn yn eu gwybodaeth eu hunain am y driniaeth hon.

National Institute for Health and Clinical Excellence

MidCity Place, 71 High Holborn, London, WC1V 6NA; www.nice.org.uk

ISBN 978-1-4731-7825-0

N1569 1P Ebrill 08

© National Institute for Health and Clinical Excellence, 2008. All rights reserved. This material may be freely reproduced for educational and not-for-profit purposes. No reproduction by or for commercial organisations, or for commercial purposes, is allowed without the express written permission of the Institute.